Після конфіскати — другий наклад.

Ч. 145 (10.822). Львів, субота 3. липня 1926. Pocztową opłatę zapłacono ryczałtem. Рік XLIV.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛУДНЕМ

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов. — Конто почт. щадн. 143.322. — Адреса для телеграм: „Діло", Львів. — Гол. Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем. Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно: в краю 6·50 зол. — За границею: В Америці 1 долар, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зл. Австрії 7·50 зл. — Зміна адреси 1 зол.

В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ. — ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 20 сот.

З нарад сойму й сенату.

Нецікаве засідання сойму. — Сенат ухвалив буджетову провізорію в урядовій стилізації. — Закордонні пашпорти — 100 зол. — Полекші для податкових платників. — Комісійні наради над проєктами самоврядних законів.

Варшава, 1. липня 1926 р.

На сьогодняшнім засіданні сойму приступлено до проєкту закону про податки від льокалів. Принято кілька поправок і вкінці закон у другому читанні.

Потім палата переголосувала поправки сенату до учит. прагматики. М. ін. принято поправку дотично признання титулу професора учителям з вищою освітою. Закон принято також у другому читанні.

З черги приступлено до карного скарбового закону. Поставлено знов кілька поправок, але їм спротивився справодавець, після чого принято закон у другому читанні, відкидаючи поправки.

На тому засідання вичерпано. Маршалок подав до відома, що вплинуло внесення ЗЛН. на зміну конституції.

Нині радив також сенат, продовжуючи дискусію над буджетовою провізорією на III. квартал ц. р. По промовах кількох сенаторів 1 мін. Клярнера приступлено до голосування, в якому принято бundж. провізорію в урядовій стилізації. Крім того принято ще резолюцію, запропоновану комісією, в справі зменшення оплат за закордонні пашпорти до 100 зол. і в справі скорочення процедури при видаванні пашпортів з признанням полекші. Мін. Клярнер заявив, що він підписав розпорядок, який дає полекші тим платникам, що заплатять залеглости до 1. вересня. Так будеться рахувати 1 проц. кари за проволоку тим, що заплатять до 15. липня, 1 і пів проц. до 1. серпня, а пізніше 2 і 3 проц.

Адміністраційна соймова комісія приступила до другого читання закону про самоврядування. Тому, що уряд передше відкликав дотичні проєкти законів, тепер посли ріжних клюбів зголосили давній урядовий проєкт без виборчої ординації як посольське внесення. Маршалок відіслав справу до комісії, яка зараз зачала наради. Використовуючи неприсутність послів національних меншостей, ухвалено в другому і третьому читанні проєкт закону про сільські громади і приступлено до дискусії над законом про громади міські.

Представники національних меншостей: Українці, Білорусини, Німці й Жиди домагалися перервання засідання. Після відкинення всіх формальних внесень, ті самі бесідники в мериторичній дискусії атакували лівицю, головнож ППС., що заключила компроміс із иншими польськими партіями. Промовляли посли Інзлер і Грінбавм (Жидівськ. Клюб), Яворовський (ППС.), Єремич (Білорус) і **Козубський** (Український Клюб). Представник українського населення протестував між иншим проти проєктів закону, що вводить вимоги знання польської мови для радних. Введення цієї постанови має бути претекстом до усування невигідних кандидатів. Не зважаючи на протести послів нац. меншостей приступлено до подрібної дискусії, при чому до кожної статті проєкту закону про міські громади промовляли посли з національних меншостей.

З судової салі.

За приналежність до Української Військової Організації.

Присуд.

Після промови оборонця д-ра Глушкевича, яку подамо завтра, наступило резюме предсідника трибуналу Ангельського. На початку розправи заявив предсідник, що він не висказує своїх особистих думок, а тільки збирає всі фактичні дані „за" і „проти". Слабим і безбарвним голосом переповів цілий хід розправи з усіми її висновками.

Почавши резюме в середу пополудні, і перервавши його, скінчив у четвер рано коло год. 11. Після того лава суддів присяжних пішла на нараду.

За той час громадилось щораз більше публики перед будинком суду, але до середини не пускали нікого. В год. 5·15 попол. впускають нарешті всіх до будинку і саля вмить наповнюється. Входить трибунал, входять присяжні судді і один з них тремтючим голосом відчитує вердикт.

За 58 § (головна зрада):

Володимир Люпуль 4 гол. так, 8 ні; Іван Паславський 8 так, 4 ні; Микола Бігун 7 так, 5 ні; Ярослав Барановський 6 так, 6 ні; Роман Барановський 5 так, 7 ні; Володимир Шумський 2 так, 10 ні; Микола Ковалисько 3 так, 9 ні; Ан. Медвідь 8 так, 4 ні; Микола Ясінський 9 так, 3 ні; Андрій Олинський 9 так, 3 ні; Дмитро Дубаневич 2 так, 10 ні; Антін Стефанишин 6 так, 6 ні;

За 190 § (напад на почту в Калуші): Мик. Ясінський 5 так, 7 ні; Іван Паславський 10 так, 2 ні; Яросл. Барановський 8 так, 4 ні; Ром. Барановський 8 так, 4 ні.

За 81 § стріляння до поліції в Темерівцях): Мик. Ясінський 4 так, 8 ні; Іван Паславський 9 так, 3 ні; Ярослав Барановський 6 так, 6 ні; Роман Барановський 7 так, 5 ні.

За 5 і 190 § (поміч у нападі і напад на почту в Калуші): Володимир Люпуль 6 так, 6 ні.

За 190 § (напад на почту в Калуші): Микола Бігун 9 так, 3 ні.

За 190 § (напад на почту у Львові): Микола Ковалисько 4 так, 8 ні; Андрій Олинський 2 так, 10 ні; Микола Ясінський 7 так, 5 ні; Ярослав Барановський 7 так, 5 ні; Р. Барановський 7 так, 5 ні.

За 171 § (розбиття каси в Долині): Мик. Ясінський 12 гол. так; Дм. Дубаневич 11 так, 1 ні; Антін Медвідь 10 так, 2 ні.

За 134 § (замордування поліціянта Громадки): Дмитро Дубаневич 3 так, 9 ні.

За 5, 171 §§ (поміч у розбитті і розбиття каси в Долині): Ант. Стефанишин 7 так, 5 ні; той сам за спроневірення: 2 так, 10 ні.

За 67 § (шпіонажа) Андрій Олинський 8 так, 4 ні.

За 140 § (вбивство поліц. Громадки без наміру): Дмитро Дубаневич 10 так 2 ні.

По відчитанні вердикту звернувся провідник до трибуналу з просьбою видати легкий присуд, бо обвинувачені робили з ідейних мотивів.

Трибунал пішов на нараду і після двогодинної наради оголосив присуд:

Івана Паславського на 5 літ, Миколу Ясінського на 4 роки, Миколу Бігуна на 6 літ, Ярослава Барановського на 3 роки, Ром. Барановського на 3 роки, Антона Медведя на 3 роки, Андрія Олинського на 3 роки, Дмитра Дубаневича на 8 літ.

Всіх засуджено на загострену вязницю, враховуючи в кару слідчий арешт. Разом засуджено всіх на 35 років вязниці.

Волод. Люпул, Волод. Шумський, Микола Ковалисько й Антін Стефанишин увільнені від вини і кари.

Оборона зголосила щодо всіх засуджених зажалення неважности.

Москвофільський „Конґрес".

Група обезсилених, вимираючих східньогалицьких москвофілів, що кооперують політично від якогось часу з російським послом до варшавського сойму Серебренніковим, скликала на день 29. червня зїзд до Львова. Кажуть, що на зїзді було поверх 200 інтелігентів і коло 60 селян, яких спровадила частинно матушка з Куткора мадам Моншбовичева і частинно „правительственний" комісар Народнього Дому Черкавський. Цей останній є завзятим ворогом посла Серебреннікова і його політики. Він спровадив групу „своїх" селян і инших сторонників та мав намір опанувати зїзд. Одначе це йому не вдалося.

Всі реферати виголошувано, очевидно, по російськи. Замітне, що в часі одного такого реферату (реферували „господин" Малец, Марко і Крижанівський) встав один селянин і заявив, що вправді він дещо розуміє „по русски", бо був у Росії, але инші не розуміють, а тому він домагається говорити по нашому. Це, очевидно, викликало немалу констернацію між аранжерами зїзду.

„Депутат" Серебренніков виголосив звіт зі своєї посольської діяльности. Звіт обмежувався до вичислювання подвигів „депутата" в поодиноких міністерствах. Немалу несподіванку і розчарування викликав Серебренніков своєю заявою, що „русска" меншість у Польщі вимагає таких самих прав, якими користуються меншости українська й білоруська. В звязку з тим заявив, що „Русское Національное Объединеніе", на чолі якого він стоїть, визнає за Українцями і Білорусинами право на самоозначення. Така заява видалася для галицьких москвофільських мулів незрозумілою і єретичною.

Аранжери хотіли вибрати головою львівської організації адвоката д-ра Глушкевича, посилали до нього в цій справі навіть депутацію, але він вибору не приняв. Головою вибрали госп. Г. Мальца, урядовця т-ва ім. Качковського.

Приняв зїзд і „політичні" резолюції, між якими на першому місці стоїть протест проти розбірки православ. собору у Варшаві. Далі йде протест проти неприймання „руських" до греко-католицьких духовних семинарій і накінець заклик до обєднання львівської організації з варшавським „Русскимъ Національнымъ Объединеніемъ". Крім того приняли мабуть ще й резолюції в справі „Народнього Дому" у Львові. Та про них пізніше. Завершенням резолюції був протест проти присутности комісаря поліції на салі.

Один селянин виступив на тому зїзді проти народовольців. Він належав — як казав — до прихильників „Волі Народа" доти, поки вона стояла на „руській" політичній платформі. Відколиж „Воля Народа" стала на українську національну платформу, чи пак від коли почала йти „по лінії" українського національного руху — то він, хоч і не перестав бути соціялістом, то всеж від „Волі Народа" відчахнувся та причалив... до старих, струпішілих політичних мулів зпід стягу Мальца.

Зірвання переговорів Франції з СРСР.

Париж, 1. липня 1926.

„Пті Парізіен" повідомляє про зірвання французько-радянських переговорів. У ніодній з точок програми конференції не дійшло до порозуміння. Делєґація СРСР. небаром вернеться до Москви. З радянського боку заповідають, що переговори навяжеться наново у вересні або жовтні.

Союз американських народів.

Еспанські часописи повідомляють із Панами, що там відбувся панамериканський конгрес, котрий м. и. поручає утворити союз американських народів.

Біржа.

Гроші.

Дня 1. липня курс ефективного долара в приватних оборотах обнизився дальше до 9·75—9·65 при слабій і знижковій тенденції. Банк Польський платив доляри ефективні по 9·60, а девізи по паритеті доляр 9·70. Канадійський доляр 9·50—9·52.

Збіжжа.

Пшениця біла 42—43, пшениця червона 44·25—45·25, жито галицьке 27—27·75, ячмінь пастівний 28·25—29·25, овес галицький 32·25—33·25.

Недалека війна?

(Від власного кореспондента.)

Париж, 24. червня 1926.

I.

Уряд СРСР. від кількох років оголошує друком таємні документи, знайдені в архивах російського царства. Публікації ті надихані очевидно бажанням каламутити воду в міжнароднім світі. Так напр. остання з черги публікація, що торкається італійських домагань що-до кольоній, появилася якраз у момент, коли італійська преса більш або менш завзято докоряє Англію й Францію, що вони загарбали потрібні Італії кольонізаційні терени.

Документи ті відносяться до угод, заключених між союзниками в часі війни, які означали пайку Італії в овочах перемоги над осередними державами. Коли по перемозі Італія домагалася тієї своєї пайки, Клемансо показав їй дулю, а Орляндо і Сонніно, трісnувши дверми, кинули мирову конференцію і виїхали з Парижа*).

На підставі згаданих угод Італія повинна була одержати Смирну в Малій Азії. Спротивилася тому одначе Англія, котра й післала незабаром Греків на те місто. Греки, правда, недовго там попасали.

Італійська преса багато місця присвячує московським публікаціям. Вони тепер Італії дуже гарно принадобилися. Адже Муссоліні тільки що заявив, що Італія, дусячися в своїх затісних границях, домагається в світі місця відповідного своєї людности і своїй здібности розросту.

II.

Зріст населення деяких европейських країв ставить перед европейською і світовою політикою **одно з найтрудніших питань нашого віку.** Для Німеччини, то була головна причина війни 1914 року. Надмір двадцяти мілїонів Німців на території майже рівну території Франції (а тепер навіть меншу) спричинив був те страшенне тиснення в німецькій політичній атмосфері, яке викликало підозріння і неприязнь безчисленних держав супроти Німців і яке кінець-кінців спровокувало союз трьох четвертин земної кулі проти Німеччини. Було і є трагедією Німеччини, що вона і добрих природних границь не має (з цього погляду Німеччина мало що краще поставлена від України), і людности має забагато на простір і на родючість своєї землі, і до поділу світа припізнилася — припинена в останньому наслідками своєї „Великої Революції" з XVI-ого і XVII. ст., розпаленої зворохобленим віртенберським монахом. Де тепер знайти місця для 20 мілїонів Німців і для їх щорічного майже мі-

*) (Мимоходом одна згадка: Безпосередно після скандалу з виїздом італійської делєґації з мирової конференції одержала була тодішня Рада Чотирьох заяву української делєґації — з яким трудом видушену частиною її галицьких членів на проводі делєґації У. Н. Р.! — що й вона бере під увагу неминучість свого виїзду з Парижа, супроти незаконного ужиття армії Галєра проти Галицьких Українських військ. У відповідь на ту заяву швидко прийшло запрохання української делєґації на засідання Найвищої Ради — то була одна — єдина безпосередня стріча між українською делєґацією і Найвищою Радою союзників.)

кувачений міркатися з ним?!... А навіть коли б і так було, то всеж таки не встиг би прийти перед осьмою.

Поліція могла його арештувати, бо мала підозріння, але ви за підозріння не можете його засудити. Я є переконаний, що ви, панове судді, його звільните.

Переходжу до обв. Ковалиська. Біда його лежить у тому, що він мешкав на Убочі разом з иншими. Чиж може він відповідати за це? Або чи може бути відповідальний за чужу валізку яка містила в собі набої і револьвер?

Студ. Драчук, урядовець харчівні на Супінського 21, зізнав під присягою, що Ковалисько 27. марта їв вечерю, яку міг скінчити 3/4 8. Потім, як знаємо, був ще на вправах у Соколі на Руській вулиці. Якжеж можливо, щоб він був також і біля почти та виконував напад? Панове судді присяжні! Вдалося мені доказати, що крім Медведя, два инші ніякого злочину не допустилися і тому я певний, що вони будуть вашим вердиктом звільнені.

В 1890 р. відбувся в Станиславові політ. процес проти Ігната Дашинського і товар. за державну зраду. Лава прис. суддів, зложена в більшости з Українців, усіх обвинувачених звільнила і потім усіх їх сердечно витала.

Панове! Історія повторюється. І Ваш вердикт запише історія. І Ваші імена і Ваш вердикт буде мати поважні наслідки, бо стане дороговказом для тих мільонів, які в цій хвилі на Вас глядять: Чи між двома народами має йти дальше боротьба на життя й смерть, чи навпаки — на шляху майбутнього тих двох народів має і мусить світити зоря волі, свободи, взаїмної пошани і толеранції? Маю довіря до Вашого політичного розуму, до Вашого почуття справедливости і сподіюся, що Ви, панове судді, оцінюючи совісно висліди доказового поступування, всі Вам поставлені питання щодо моїх клієнтів — заперечите!

Після д-ра Волошина забрав слово третій оборонець, д-р Степан Шухевич. Його промова обмежувалась переважно тільки в збиванні доказів вини своїх клієнтів. Залізна льогіка, знання психольогії і докладний розбір кожнього закиду — ось прикмети тої зразкової під оглядом правничим оборони. Ще одною характеристикою промов д-ра Шухевича є те, що він ніколи не попадає в патос ні не горячиться, а задержує все спокій і зрівноваження.

Промова д-ра Ст. Шухевича.

Панове судді присяжні! Мої товариші докладно обговорили те підложа, на якому виріс оцей політичний процес. Тому я буду говорити тільки про те, що відноситься до злочинів, закинених моїм клієнтам.

Акт обвинувачення проти них опирається на їхніх признаннях у поліції і на зізнаннях поліц. урядовців.

Історія вимушених зізнань не нова. Вже римський історик Курцій Руф згадує про таке вимушення. Шпіони донесли Олександрові Македонському, що на нього плянується змова. На чолі змови стоїть його заслужений полководець Парменій. Олександер казав арештувати Парменієвого сина — Фільотаса і цей на муках зізнав, що воно є правдою. Показав на свого батька і на свого приятеля Каліса.

Всіх їх страчено, а пізніше виявилося, що все те видумки. Мучений хлопець не видержав і вказав навіть на рідного батька і на найліпшого товариша.

Другий приклад: за злочин убийства арештовано в 1895 р. одного чоловіка. На нього було сильне підозріння, а тимчасом 11 людей зголосилося до суду і сказало, що це не він, а вони доконали злочину.

Третій приклад: Арештовано батька під замітом убиття своєї дочки. Батько признався до вини, його засудили, а дочка опісля знайшлася. Вона тільки втікла була з дому від батька.

З того бачимо, що не тільки признання, але навіть і зізнання свідка не може ще бути певним доказом вини. (Тут оборонець цитує твори ріжних учених правників, між ними й през. Червінського, на піддержку своїх доказів).

На підставі самого признання суд ще не може засудити, тимбільше, коли те зізнання вимушено.

Обв. Дубаневич, спроваджений до судді, зараз на вступі заявив, що його при переслухуванні на поліції бито. Певних свідків на це не маємо, бо... поліція при переслуханні не бере їх.

П. прокуратор каже, що Ясінського і Паславського били, а вони не признаилися. Чомуж признався Дубаневич?! Мої панове! Не кожний однаково реагує на побої.

Я Вас не хочу засуґерувати, я Вас хочу переконати доказами не тільки своїми, але й словами визначних правників та знавців людської душі. Один з таких знавців Достоєвський у своїм творі „Вина і кара" виказує, скільки варте нераз признання до злочину. Адже там маляр признається до вбивства, хоч цього не зробив.

Мойому клієнтові закидається 58 пар., себто головну зраду. Закид опирається на конфіденціяльних відомостях. Закон каже дуже обережно ставит ся до анонімів, до анонімів писаних. А щож доперва до анонімних слів, якими є конфіденціяльні відомости!

Дубаневич ніде не признався до того, що належить до організації, а все, що проти нього є, це тільки познаки.

П. прокуратор казав, що тільки сам Дубаневич розбивав касу, бо до „бормашини" більше як один чоловік не потрібний. Признаюся, я ще кас не розбивав і не знаю, кілько там треба людей, але як признає Дубаневич, при тім був йому помічний той „третій", якийсь Качмар чи Васильчук. Він тільки поливав сверлик оливою і він пізніше показував заялозені руки поліціянтові.

Дубаневич признався до конфіскати грошей з долинської каси. Але не для себе. Вимажіть, п. судді, з параграфу слова „для власної користи", а тоді можете параграф про крадіж приложити і до нього. Кодекс наш старий, він не знає конфіскати гроша для вищих цілей. Але кодекс той не є вічний, бо: „Co naprawdę zmarł, to zmarł obecnie".

Щодо вбивства поліціянта, то справа теж не так зовсім представляється, як здається п. прокураторові.

П. прокуратор жалував тут, жалував дуже поліціянтів. Панове судді! Те, що поліціянтів більше паде, то на це нема ради. Це вже такий фах, як лікаря, військового чи священика. І Ви не можете кермуватися тут чуттям і серцем, але розумом і мозком.

Свідки, які тут зізнавали, були слухані в поліції ще перед Дубаневичем і вимушення зізнань від нього могло вже йти по певній лінії.

Свідок Конкольник зізнав тут, що пізнає Дубаневича. Конкольник, старець 61-літний, залізничник, заспаний і змучений, міг би пізнати Дубаневича на 120 кроків?! Бо коли він бачив Дубаневича в почекальні, то бачив його лише малу хвильку і то звернув увагу спеціяльно на руки (описував їх докладно). Дальше він подав, що Дубаневич був у темнім убранні, а тимчасом один свідок поліціянт зізнав, що Дубаневич був у тому часі далеко від стації і в сивім убранні.

Всі вчені стверджують, що змисли людей змучених є ослаблені. Так само змисли і п. Конкольника мусіли бути ослаблені.

(Після того оборонець переходить усі точки закидів що до вбийства поліціянта і на підставі психольоґічних спостережень і фактичних даних збиває їх. Доказів на те що Дубаневич убив поліціянта нема ніяких, а за те фактом є, що Дуб. утік з Медведем лісами до Рахіні, де його бачив один мужик. Цей мужик зізнає, що Дуб. був убраний у ґумовий плащ, жовті черевики і ясне одіння. Зовсім значить инакше, як це твердить св. Конкольник).

Панове судді. Конкольник зізнав перший раз, що Дубаневич є подібний до цього, який стріляв до пол. Громадки.

Подібність це не те саме, що ідентичність.

(Тут знову цитує оборонець думки славних криминольоґів і психіятрів, м. и. Ганса Гросса на доказ, як часто що до цього робиться помилки).

Але колиб і ви повірили — продовжує промовець — в те, що Дубаневич стріляв, то ніяким чином нема тут бесіди про намірене вбивство. Свого часу вломник Ганіч, утікаючи з вязниці вбив двох поліціянтів, чи це було намірене вбивство? Він же боронився тільки перед зловленням.

А чи зблизька чи здалека падуть стріли, це для справи байдуже.

Були тут судові знавці і ствердили ріжні річі. Я смію квестіонувати їхний осуд, а то не на основі своїх думок, але на основі визначних поваг у тій ділянці.

Дубаневичеві грозить кара смерти, на випадок, як ви признаєте його злочин. П. прокуратор говорив тут про амнестію. Але ваша совість не може числитися з нею! Далі п. прокуратор сказав, що ще ніхто з Українців не згинув за політ. злочин. Панове! Нас тут є двох, які були при виконанні кари смерти і позвольте мені про це не згадувати.

Щодо другого мого клієнта Стефанишина, то він попав сюди так, як Стенка Кутернога в авто (розказує анекдоту про те, як бідного Стенку взяли розбавлені пани ненадійно на авто і повезли на прохід). Стефанишин не має ніяких доказів проти себе. В ніякому нападі участи не брав і до ніякої організації не належав. Тому його звільнення вважаю за певне.

Те саме відноситься і до Шумського. Він таки зовсім не знати чого попав сюди і певно буде звільнений не 12 а 13 голосами, бо й п. прокуратор віддасть за ним свій голос.

П. прокуратор у своїй промові сказав: Над Дубаневичем звичайний суд мусів би застановитися, бо там треба мотивів учинку, а вам їх не треба. Але я кажу, що вашими мотивами є справедливість і ще раз справедливість!...

ОПОВІСТКИ.

Український Театр Ляльок Галактіона Чіпки і Леле:

Львів, субота 3. липня „Вертеп наших днів".

Бібрка, неділя 4. липня „Вертеп наших днів".

Ходорів, понеділок 5. липня „Вертеп наших днів".

Ходорів, вівторок 6. липня „Маскарада".

Бурштин, середа, 7. липня „Вертеп наших днів".

Бурштин, четвер 8. липня „Маскарада".

2049 2—2

До всіх комітетів для свят Франка в краю! Краєвий Комітет взиває всі провінціональні комітети до негайного вирівнування рахунків за наліпки. Комітет вложив у друк і розсилку тих наліпок великі гроші, а — на жаль — не всі провінціональні комітети вважають за свій обовязок точно присилати гроші за розпродані наліпки і тим наражують Краєвий Комітет на великі втрати. Краєвий Комітет пригадує також, що на складі є ще багато вибору з творів І. Франка п. н. „Пісня і Праця". В ювилейному році при нагоді свят слід би занятися рольпортажею тої книжки тимбільше, що вона не дорога, а дохід з неї призначений на будову нагробника на могилі Поета.

В цю неділю (4-го) в день Празника Найсв. Евхаристії відправиться в храмі Преображення св. Спаса Архієр. Сл. Божа в год. 8·30 рано. Після Богослуження, коло год. 10-тої, відбудеться торжественний похід до чотирьох престолів на Ринок. На це церковно-народне святкування проситься всі наші інституції і товариства прибути кооперативно, а всіх вірних Львова і доохресних сіл явитися на Богослуження і до походу. — Від Управи храма св. Спаса: Садовський, настоятель.

Подається до відома всім технікам і тим абсольвентам, які задумують поступити на львівську політехніку, що в часі ферій всякі інформації про студії та умовини прожитку дає канцелярія кооп. „Основа". Письменно (за залученням значків на відповідь) слід звертатися на адресу: Іван Сидорів, вул. Городецька ч. 131. V. брама, особисто кождої суботи від год. 12—13 в канцелярії „Основи" в Академічному Домі при вул. Супінського ч. 21. Рівночасно звертаємо увагу тов. абсольвентів, що в програмі кваліфікаційних іспитів на І. рік зайшли значні зміни. Техніки, що бажають слідуючого року користуватися мешканням в Академічному Домі візьмуть теж участь у збірках на фонд Академічного Дому, які переводитиме по повітах Студентська Громада. — Управа кооп. „Основа".

Замість вінця на могилу Батька, бл. п. д-ра Івана Франка складають Діти 60 зол. на „Рідну Школу". Шановним Жертводавцям щиро дякує Головна Управа УПТ-ва. 9 1—1

СПОГАДИ ЧИКАЛЕНКА III Частина

(кінець) ВЖЕ ПОЯВИЛИСЯ.

Набути можна в Українських Книгарнях у Львові і Адміністрації „Діла", Львів, Ринок 10/II. Книгарняна ціна 3 зол. Всі три части разом 8 зол.

КУПЕЛЕВЕ ЗАВЕДЕННЯ **„ПІДЛЮТЕ"** **700 м. понад рівень моря** в Карпатах над Лімницею, серед найбогатшої в ліся околиці Ґорґанів. — Купелі горячі з мінеральної води, купелі сонішні і купелі в Лімниці, вода мінеральна до питтьа реставрація в місци, на лікарське поручення, ариновий харч і жентиця. Лічення по вказівкам лікарів: ревматичне запалення суставів і мязів, Ісхіяс, позапальні стани жіночих недуг, туберкульоза залозів і костей, кривуха, малокровия, катари шлунка і кишок, та камінів мочевих доріг і недуг виміни матерії. — Купелевий сезон від 15. травня. Ціни в першім і третім сезоні нижчі. — Замовлення на адресу: **Купелеве Заведення Підлюте, почта Перегінсько, залізнича стація Брошнів на лінії Стрий - Станиславів.**

1940 3—6

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ.

СЛУЖБА БОЖА, на мішаний хор Ярославенка, легкого укладу, партитура з голосами за 10 зол. до набуття у всіх книгарнях. 1839 8—10

КОЕДУКАЦИЙНІ Наукові Курси **„Освіта"** (затверджені Кураторію О.Ш.Л.) приймають вписи на новий шкільний рік 1925/26 на: 1) Курс матуральний гімназійний (всілякого типу) також матуральний семинарійний курс. 2) Курс з обсягу 6 і 4 кляс гімназійних. 3) Курс чужинних язиків. На курсах „Освіта" вчать найліпші гімназійні професори через 5—6 годин денно. Інформації і вписи щоденно від 12—1 і від 5—6 в секретаріяті курсів Львів, Мілковського 11. Інститут Падеревського. 1983 3—4

СОНЯШНУ, гарну комнату винайму на час ферій. Зголошення під „Соняшне" до Адміністрації. 2042 2—2

АДВОКАТСЬКУ канцелярію в Монастириськах зі значним доходом міг би відкрити адвокат-Українець, який занявся би освітним рухом повіту. Інформації уділяє Народня Організація, Монастириська. 2045 2—2

ПОВІТОВА торговельна Спілка в Підгайцях прийме негайно солідного управителя обзнакомленого з веденням книг і склепу споживчої міської кооперативи. Подання з референціями і услівями вносити на руки голови Надзірної Ради, п. Степана Левицького, нотаря в Підгайцях. 2047 2—2

ІСПИТОВАНИЙ дяк-диріґент з добрими свідоцтвами, свідомий і щирий працьовник по всіх культурно-освітних товариствах, посідаючий власну, великого і ріжнородного змісту музикальну і хоральну бібліотеку, прийме негайно посаду дяка-управителя церковного і народнього хору в місті або на селі, де буде міг дістати до ужитку кілька моргів поля і мешкання. Михайло Волощакевич, Гребенне, п. Селиська біля Рави руської. 2 1—2

УНЕВАЖНЮЮ вкрадену військову книжку, виставлену в П. К. У. Стрий. Іван Конюх. 8 1—2

КУПЛЮ або винаймлю склеп корінний або тільки сам льокаль, евентуально приступлю до спілки з сумою 350 дол. в одним зі східно-галицьких або волинських міст. І. Гречанівський, Гребенці, Куликів. 3 1—1

СТУДЕНТ техніки в Данціґу пошукує на час ферій лекції з математики і фізики. Зголошення до Редакції під „Математик". 117 1—2

ОГОЛОШЕННЯ.

За оголошення Редакція не відповідає

Дентистичне заведення

д-ра Шимона Раппапорта Якова Насса

ЛЬВІВ, вул. Сикстуська 17/II.

Пльомбування й виймання зубів без болю. Штучні зуби в кавчуку і золоті на американську систему. Пацієнтів з провінції полагоджується в найкоротшому часі. П. Т. урядовцям та студентам значна знижка та полекші в сплатах. 2024 3—5

СС. Василіянки у Львові вул. Зибликевича 30

відкривають з днем 10. липня ц. р.

ОДНОМІСЯЧНИЙ КУРС РУЧНОГО ТРИКОТАРСТВА

Наука на курсі буде відбуватися кождого дня пополудни від 3—7.

Зголошення приймає і близші інформації уділяє Ігуменат Монастиря. 2040 3—3

ЦЕНТР МІСТА

Львів, пл. Марійська 5.

Реставрація Й. МАНҐА

КОНЦЕРТ

ВІЙСЬКОВОЇ ОРХЕСТРИ

19. п. п.

В ГОРОДІ

Saxafon Jazz-Band.

Фамілійний данцінґ.

ОБІДИ - ВЕЧЕРІ - СНІДАННЯ

Ціни не підвищені!

Комітет будови Кружка УПТ-ва в Дрогобичі звертається з просьбою до всіх товариств міста і повіту і до всіх Шановних Громадян, щоби складали жертви, призначені на будову, о скільки до тепер не зложили, в касі Народнього Дому і вписували там свої назвища на грамоті і у пропамятній книзі.

Д-р Ільницький,
голова комітету будови.
6 б) 1—1

Подяка.

Комітет будови Кружка УПТ-ва в Дрогобичі складає щиру подяку Всч. Священству, всім Хв. Товариствам міста і повіту і всім Шановним Громадянам за участь в святі закладин угольного каміня під домівку Рідної Школи, дякує сердечно всім Вп. Жертводавцям за жертви, зложені на будову в сумі 6.700 зол. і 109 ам. долярів, зокрема дякує дуже Вп. п. Криськовій з Унятич за пожертвоване дерево до покриття будови дахом.

Д-р Ільницький,
голова комітету будови.
6а) 1—1

За редакцію відповідає **Василь Мудрий**. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Видавничої Спілки „Діло" Львів, Ринок ч. 10.

Мусиш бути моєю!

сталою прихильницею по випробуванню і пачки цитринового екстракту АГРУМІНА.

Генеральне представництво на Польщу:

ТИТАНИ. Львів Різницька 6.

1247а) 51—70

на Гуцульщині страшну венеричну недугу, яка вже нераз там панувала. Постійні постої війська вшіпили смертельну пошесть і поширили її в найкращій закутині нашої країни. Ясно, що влада не робить нічого, щоби її викорінити, дарма, що Гуцульщина стає тепер щораз моднішим вакаційним місцем для польської аристократії та плютократії. Станиславівський воєвода тільки висловив побажання, щоби священики присилали молодят перед шлюбом до лікарських оглядин і за випадок ствердження недуги вдержували подружжа. Єдина метода, щоби припинити поширення страшної недуги, що переходить з батьків на дітей, це систематичні лікарські оглядини від діда до внука. Деякі з наших священиків, нпр. у Криворівні та Ясенові, розуміють вагу цих заходів і всіх, що хотять одружуватись, відсилають до лікаря. На жаль, инші, нпр. у Жабю, ставляться до цієї справи байдуже, немов би лякались наївних глузувань своїх парохіян, що инші села мусять перед шлюбом ставати перед лікарем. Пасивність таких священиків ставить у прикре становище инших, яким парохіяне ставлять запити: „чому-ж Гуцули з Жабя не йдуть до візити?“ Коли є лікарі, такі як д-р Питлик, що оглядають недужих безплатно, а навіть поміщують їх безплатно в державнім шпиталику, повинні би й священики прийти їм у допомогу для добра бідного населення, щоби зараза не переходила на нові покоління.

— З донощицького смітника. „Слово Польске“ щонайменше раз на два тижні пригадує владі, що по світі ходять десятки, як не сотки, небезпешних громадян, які повинні заповнити ще вільні вязниці. У чергових новинках з дня 2-го ц. м. воно звертає увагу на такі страшенні факти, як те, що Українська Народня Орґанізація м. Львова сміє наклинкувати родичів, щоби посилали своїх дітей до рідної школи, що один з учителів зважився записати щось у деннику української ґімназії... по українськи, — що наш варшавський кореспондент має сміливість повідомляти про якісь обіцянки польського уряду для Українців, а врешті що українське населення сміє на Зелені Свята на гробах близьких собі померших співати пісні та слухати проповіди, які ширять... зраду, вбивства та шпигунство!

— Відкриття підозрілої Америки. Відкрили у Львові кавярняний захист, який відчиняв свої тереми в 10. г. вечір. Називається він шумно „Американською“ кавярнею і давав спроможність людям, що мали гроші, дорого забавитись з легкими дамами. Забава була проста: гостей упивали, а відтак витягали їм гроші. Добичею ділився власник, касієрка та учасниці. І була би ця забава тягнулася довго, якби одна важко покривджена легка дама при такому поділі з помсти не подала тайн цього підприємства до відома поліції, яка арештувала все товариство.

— Катастрофи. Природа не лагава цього року для нас. Не лише що на наші голови ллє замісць сонішного сяйва холодну воду, а ще й трусить землею і насилає ріжні нещастя. Крім згаданих уччора землетрусів, приходять звістки про чуму в Мексику внаслідок катастрофи; вмерло 250 осіб. У Каліфорнії: в Льос Анджельос, Санта Моніка та С. Барбара сильний землетрус. У Семигороді повінь, у місті Йоєна, підмила костел, де люде сховалися; костел завалився: 60 убитих 300 ранених

— З діяльности польських „культуртреґерів“. З Надвірної пишуть нам: Щоб задержати головну школу для польських дітей, повітова шкільна рада в Надвірній пустилася на таку штучку: Українські діти з 7-клясової шкільної школи відділюються і приначуються їх до 2-клясової, утраквістичної, яку з тою метою мається створити. Проти того українські родичі підносять рішучий протест, бо цим робом їх дітей відсувається від 7-клясової школи, яка має стати польською.

— Особисті вісти. Дня 23. червня 1926 відбулася в празькім Карловім університеті промоція п. Володимира Огоновського, сина бл. п. Петра Огоновського, б. голови „Просвіти“, на доктора природничих наук.

— Борщівська сумна хроніка. Почтовий урядовець Волод. Хлодовський зробив револьверовий атентат на начальника почти в Борщеві. У тім самім місті директор „залічкової каси“ Орловський повісився внаслідок маєткової руїни. Його жінка — сестрінка ордината Чарковського. Біля Борщева в селі Сапогові зять застрілив жінку та тестів.

—Загранична торговля книжками в Чехословаччині! Берненські „Lidove Noviny“ оголошують цікаву статтю про заграничну торговлю книжками Чехословаччини, з якої виймаємо деякі цікаві дати. В 1923-ому році ввезено до Чехословаччини книжок, часописів і музикалій за 19 і пів міл. чеських корон, в 1924-ім році виносив ввіз 34 міл. ч. к., а в першій половині 1925-ого р. 15,283,000 ч. к. Головним доставцем книжок була Німеччина, звідки спроваджено книжок в 1923-ім р. за 13 міл., в 1924-ім р. за 25 міл., а в першій половині 1925-ого р. за 11,880.000 чеських корон. На другому місці стоїть Австрія, що разом з Німеччиною доставляла аж 90 прц. вартости всього ввозу. Супроти цього виглядає участь політично заприязненої Франції дуже незначно й виносила в 1923-ім році ледви 511.000 ч. к., в 1924ім р. 820.000 ч. к., а в першій половині 1925-ого року 273.000 чеських корон. Чеський вивіз книжок, очевидно, майже виключно німецьких, виносив у 1923-ому році 11 міліонів чеських корон, в 1924-ім р. 16 міл. ч. к., а в першій половині 1925-ого року навіть 9,121.000 ч. к. Найбільшим відбірцем книжок із Чехословаччини була Німеччина, що в першій половині 1925-го року закупила книжок за 2 1 пів міл. німецьких марок, після чого йшла Америка (2 міл. ч. к.) і Австрія (1,559.000 ч. к). Музикалій спроваджено до Чехословаччини за 1,371.000 ч. к., з того за 1,112.000 ч. к. з Німеччини. **З. К.**

— Із фільмового світа. Із найновішого звідомлення варшавського міністерства торговлі довідуємося, що в цілій Польщі виставлено в 1925-ому році 1189 фільм. Між ними було найбільше фільм американських (629) і французьких (283), щойно на третьому місці була Німеччина (130), а на четвертому Австрія (81). Цілком инший образ дає Румунія, що має взагалі кругло 300 кін. Там найбільше поширені австрійські та німецькі фільми, а щойно після них ідуть американські й мадярські. Найменше поширені французькі та шведські фабрикати. У Південній Славяншині перше місце займають американські фільми, а після них німецькі, французькі, данські та шведські. Італійські фільми, що колись опановували південно-славянський ринок, опинилися тепер на сірім кінці. Взагалі кіна в Південній Славяншині ще дуже мало поширені й урядова статистика за останній рік виказує ледви 140 кінових театрів, коли нпр. маленька Данія має їх значно понад 300. Тільки Союз радянських республик стоїть ще гірше, бо числить несповна 750 кін, в яких виставляють майже виключно комуністичні й науково-популярні фільми з виїмком Ленінграду, Москви, Ростова, Київа, Харкова й Одеси, де висвітлюють і звичайні „европейські“ фільми. Всі ці числа дуже мізерні, коли згадати, що Ню-Йорк має понад 600, Льондон 360, а Берлін кругло 320 **З. К.**

— З кіна. В кіні „Коперник“ іде нова шведська фільма в 7 діях з життя російських князів на еміґрації п. з. „Люде без батьківщини“.

— Вже вийшло 7—8 (подвійне) число „Нової Хати“ за липень і серпень, богате змістом — з подвійним додатком практичних мод (около сто моделів). Великий вибір суконок для дітей в шкільному віці. Окремий відділ ручних робіт з народніми вишивками. — Ціна цього числа 3 зол. — Адреса: „Нова Хата“, Львів, Руська ч. 18 І. пов. 1 1—1

— Збіркові комітети, що займалися збіркою на інвалідів у Зелені Свята, просимо негайно звернути збіркові листи та прислати збірку із звітом. — Канцелярія Українського Красного Товариства Опіки над Інвалідами у Львові, вул. Руська ч. 3 ІІ. пов. 5 1—1

Дописи.

Грималів пов. Скалат. (*Посвячення памятника поляглим борцям за Рідну Землю*). В дні 20. червня ц. р. то є в зелену неділю посвячено в Грималові великий дубовий хрест, виставлений на українськім кладовищі як памятник поляглим борцям за Рідну Землю. Посвячення довершив і панахиду відправив місцевий парох о. Петро Процик, а рівночасно виголосив до численно зібраних громадян гарно обдуману промову, якою витиснув неодну сльову, головно з очей дуже численно зібраного жіноцтва, коли згадав, якто неодин батько, син, брат чи муж поляг

Потім промовив п. Олександер Пясецький, емеритований радник почти і телеграфів і бувший секретар почт і телеграфів ЗУНР., який промову свого передбесідника розвивав дальше. На закінчення заохотив д-р Олійник, місцевий адвокат зібраних до складання лепт на українських інвалідів, тоб-то тих, що ділом засвідчили, що „не дамо землі, звідки наш рід“ нікому. Рівночасно підніс, що від початків нашої історії були в нас мужі, які терпіли й гинули не лиш в обороні сеї Землі, але і з бажанням запевнити їй світлу будучність.

Після того зібрано на інвалідів разом 35 золотих, які переслано чеком. Додати належить, що Грималів щойно цього року перший раз обходив свято по наших поляглих борцях і то так святочно.

Учасник.

Тернопіль. (*З діяльности Кружка УПТ.— Зїзд УНДО і два віча.— Свято в Застінці*). Місцевий Кружок УПТ удержує дівочу ґімназію з правом прилюдности під управою проф. Івана Боднара, що від ферій матиме І. до VII. кляси. Удержується ґімназія власними засобами без ніякої допомоги з централі, а зібрані в повіті і місті пожертви—річно 4—5 тисячів золотих відсилається в цілости до головної управи. Ґімназія міститься в найменому льокалі Бурси ім. Качали, а наука відбувається в раніших годинах. Учениці ґімназії разом на спілку з учнями державної ґімназії з українською мовою навчання на весні ц. р. уладили зовсім удачний Шевченківський концерт — кращий як концерт старшого громадянства — а тепер недавно дівочий пласт цеї ґімназії уладив незвичайно симпатичний пластунський вечір з промовою д-ра Н. Гриняка про національно-виховавче значіння пласту і з вправами пластунок. Такі пласти повинні істнувати при кожній школі УПТ., тим більше, що польська влада розвязала всі пластунські організації при державних хлопячих українських школах, — а сам пласт виховує молодь в національній карности, якої нам тепер дуже потреба. На останньому засіданні старшини Кружка в червні ц. р. рішено з наступаючим шкільним роком отворити І. клясу дівочої учительської семинарії УПТ., котра має запевнену численну фреквенцію. В тій справі внесено вже подання до міністерства освіти, залучаючи пляни научні (програма пятиклясових державних семинарій) — пляни будинку Бурси ім. Качали, де семинарія знайде приміщення та кваліфікації і життєпис наміченого управителя семинарії проф. Василя Хиріівського. Законної підстави відмови на дозвіл отворення семинарії УПТ в Тернополі нема, та невідомо, коли і як міністерство справу вирішить.

В місяці червні ц. р. відбулися в Тернополі три збори зглядно віча Українського Національно-Демократичного Обєднання (УНДО) — а іменно 2. червня Повітовий Народній Зїзд при участи 124 відпоручників з 54 громад Тернопільщини, на котому вибрано Повітовий Народній Комітет з головою д-ром Степаном Бараном. Комітет уконституувався, вибираючи І. заст. голови д-ра Остапа Построгана з Тернополя, а ІІ. заст. голови д-ра Рудольфа Слюзара з Микулинець, врешті секретарем д-ра Івана Якимчука; до комітету входять і жінки. Комітет рішив скликати кілька віч у повіті, з котрих перше відбудеться в Микулинцях в понеділок 5. липня ц. р. в 12 год. в салі читальні „Просвіти“, а також перевести партійно-політичну організацію тернопільських міщан і в цій справі скликати в найблищому часі публичне віче. Дня 9. червня відбулося велике віче УНДО, на якому реферували д-р Дмитро Левицький, посол Сергій Хруцький, д-р Степан Баран і Володимир Целевич. Врешті 16. червня було перше на провінції і мабуть перше в краю жіноче партійне віче УНДО в Тернополі при надзвичайно-великій участи і заціка́вленню жіноцтва під проводом редакторки „Жіночої Долі“ з Коломиї п. Кисілевської, п. Комрадової з Тернополя і п. Вигнанської з Копичинець, на якому реферували сенаторка Олена Левчанівська і Бланка Баранова з Тернополя. Затія гуртка радикалів розбити віче не вдалася. Такі жіночі віча УНДО повинні відбутися з осеню ц. р. у всіх більших центрах на провінції, бо вони у значній мірі причиняться до політичного освідомлення жіноцтва.

В неділю 13. червня відбулося в Застінці пов. Тернопіль величаве свято посвячення памятника погибших в Застінці українських стрільців. Памятник з іменами погибших виставлено заходом місцевої молоді селянської з сивого каменя у формі гарно виконаної піраміди з хрестом на передній стороні в дубових листках і з посвятою на фронті для невідомих українських стрільців, що погибли в р. 1919 і спочивають там у братській могилі. На це рідке і велике свято прибуло около чотири тисячі селян і селянок з кільканацяти сіл і гурток тернопільської інтеліґенції та численні кінні бандерії молоді в козачих строях і шапках, що значно піднесло блискучість свята.

Іменно слідуючі села Тернопільщини вислали бандерії: Смиківці 25 їздців, Дичків 27, Вірки великі 19, Красівка 17, Товстолуг 14, Ходачків малий 20, Кипячка 15 Березовиця велика 29, Мишковичі 24, Застав'є 22, Прошова 23 і Грабовець 13 — разом 248 їздців. По відправі соборної Служби Божої на церковному майдані, пішла процесія на цвинтар зі священиками о. Мироновичем з Кипячки, о. Лопатинським з Прошови, о. Гвоздецьким з Чернева коло Букачовець і о. Ратичем, котрі відправили на могилі панахиду і посвятили памятник, почім промовив коротко в патріотичних словах о. Миронович, а опісля довше на тему любови батьківщини і жертви з життя, яку принесли спочиваючі в могилі стрільці

— адвокат д-р Степан Баран. Накінець надпрограмово відчитав д-р Ладика „Вел. Роковини“ Франка з короткими поясненнями, а накінець промовила коротенько п. Ситникова. По промовах відбулася чудова дефіляда поодиноких чет перед памятником, що стоїть на краю цвинтаря на видному місці при дорозі при звуках духової орхестри „Ще не вмерла Україна“. Свято при гарній погоді зробило велике враження на присутніх, а його уладження селянами мимо всіх перепон з боку властей державних є доказом національного освідомлення наших селянських мас в Тернопільщині. Очевидно в часі цілого свята було богато пішої і кінної поліції та чимало тайних агентів. Без поліційної охорони не може відбутися ніякий український національний обхід.

З судової салі.

За приналежність до Української Військової Орґанізації.

Промова д-ра Михайла Волошина.

(Докінчення в скороченні).

Перейду до обвинуваченого Олинського. Акт обвинувачення закидає йому: злочин шпіонажі й участь у нападі на львівську почту. (Тут оборонець докладно й вичерпуючо обговорює перший закид і збиває його військовими арґументами). Щодо підозріння участи в нападі на львівську почту оборонець каже:

До нападу на львівську почту ніхто з обвинувачених не признався. Олинський, який на поліції зізнав цілу масу небилиць, відкликав це в суді. Всі його попередні зізнання були простою видумкою зі страху перед побоями. А що так воно фактично є, то доказує це зізнання свідків і нельоґічність його поліційних зізнань.

Панство Новаки, в яких Олинський мешкав, зізнавали тут під присягою. Вони понад усякий сумнів ствердили, що Олинський був у часі нападу на почту дома. Те саме стверджа і брат Олинського, ґімн. ученик з Яворова. Олинський зізнав на поліції, що він мав стояти на сторожі підчас нападу на почту і що він там явився 28. марта. Тимчасом напад відбувся не 28, а 27. марта. Дальше Олинський подавав, що почтовий віз надіхав з міста, а всі знають, що віз надіхав з вулиці Браєрівської в год. 7·45. Почтові урядники зізнали, що напад тріває пять мінут. Коли Олинський в 7·50 був ще на почті, то як міг так швидко забігти додому на Шептицьких 65, щоб ще перед 8 год. бути в хаті? Пан прокуратор запевняв, що він ту саму дорогу робив колись у 12 мінутах. Вистане порівняти груди п. прокуратора з грудьми обвинуваченого. Чи може обви-

ліонового приросту? Америка? Там і так уже є засуджених на певне винародовлення 10 міліонів Німців, тай Америка обмежує імміграцію. Середна Африка? Це і далеко, і підсоння непідхоже. Де инде?

III.

Не те — Італія. Всі побережа Середземного Моря підхожі своїм підсонням Італійцеві. Він там скрізь радо поселюється й живе. Тунізія і Альжирія навіть географічно наче продовження південної Італії й Сицилії. Одначе Італія туди припіздилася. Там стала міцною ногою Франція, а не італійському воякові мірятися, покищо бодай, з французським. Дуже врештою варті уваги такі часті в останніх місяцях інспекційні подорожи французьких генералів і фортифікаційні роботи в Тунісі. Тріполітанія занята, але великої будучности як кольонія вона мабуть не має. Остається Абісинія і полоса Смирни в Малій Азії. Абісинський Менелик був свого часу суворо протріпав Італійців, котрі — єдиний европейський нарід побитий Неграми! — сховали були се до кишені і не реванжувалися: цим разом мабуть було би инакше. А Смирна?

Багато познак указує на те, що італійський уряд заключив уже цілий ряд тайних угод що-до Смирни. Напевне — угоду з Грецією й Англією, майже певне — з Францією. Подробиці тих угод держать ще в тайні, мимо постанов статуту Союза Народів. У французькій пресі про них тихо. Тільки один цікавий натяк на предмет їх знаходимо в ось якій уваві одного з нечисленних першорядних у заграничній політиці французьких публіцистів:

„Франція не може нічого Італії уступити; але поза тим світ великий. Невже найпростішим і найлекшим способом заспокоїти свою потребу експанзії не було би для Італії захопити останки країни, — яку розкладає демократія?"...

IV.

Країна така — турецька республіка. Відколи молодотурецька змова накинула старим Туркам ні трохи не на них шиту конституцію, османська держава розлітається на всі сторони. Перший Еренталь відобрав їй оконечно Босну й Герцеговину. Потім Італія напала і забрала Тріполітанію. Потім балканські народи відіпхнули турецьку границю трохи не під сам Царгород. Потім пропали Єгипет, Палестина, Сирія, Арабія, Мезопотамія, ще що? Бідолашних Греків, враджених Льойдом Джорджем, Турки, правда, побили — то не було важко, але зараз же вони самі себе безповоротно покарали — варварським руйнуванням старовинних, багатих і культурних побереж Егейського моря, тай карколомними реформами в роді прогнання халіфату, заборони носити турбани і фези (!) і передовсім — помислом нової конституції, яка (чваниться Кемаль) є найбільш на весь світ „поступова" і „демократична". Ще поступовіша від польської конституції і майже така „поступова", як конституція більшовицька! Нехай сховається відстала швайцарська або реакційна британська конституція супроти сих кемалівських помислів ad usum темних анатольських музулманців. Одним словом: Дай, Боже, нашому теляті вовка спіймати!

Але заки вовка спіймуть, діждуться мабуть кемалівці прогнання Греками раз на все з Царгорода, а Італійцями від Егейського моря в анатолійські нетри. Найповажніші швайцарські газети містять міркування своїх військових співробітників про імовірний перебіг недалекої війни Грецько-італійського союзу проти Туреччини.

V.

Питанням кольоніяльної політики, кольоніяльної і переселенської, мусить присвятити найпильнішу увагу всяка велико-українська політика, яка достойна цієї назви, себто яка вуміє і схоче глядіти дальше кінця свого носа і концепувати національно-державну програму на далеку мету і незалежно від демагогічних фраз.

Україна, хоча велика земельна власність і пропала, то таки терпить земельний голод. Вона перелюднена і з кожним роком питання еміграції буде ставати гострійше. Большевицька кольонізація Жидами Херсонщини є супроти цього злочином як проти українського так і жидівського народу — одним із числа тих страшенних злочинів, за які скорше або пізніше Москва мусітиме тяжко заплатити. Індустріялізація не скрізь можлива, не скрізь і бажана й вказана, а крім того вимагає вона не років, а десятків літ. А за той час треба кудись примістити міліонові надвишки людности. Куди? В Америці вже майже неможливо, тай вислана туди еміграція абсолютно й неминуче мусить розплистися в англьо-саксонській стихії. Є тільки один — і випробований — шлях українському рухові — на Туркестан, на сибірські українські полоси, на Зелений Клин. Иншого немає.

Але шлях цей і влада над цими полосами мусять нам бути забезпечені.

Питання, чи Україна буде на віки вічні треторядною державою à la Польща й Румунія, або чи вона буде рівнорядним учасником у сім'ї великих европейських і світових потуг, питання це є, можна сказати однозначне з иншим питанням: Чи український державо-творчий інстинкт вижиється в самій тільки своїй, до того діймаючо обскубаній, етнографічній території, чи навпаки, він — не тільки, як за часів Володимира Великого, розмахнеться і підніметься на цілий европейський Схід, а й забезпечить надмірові своїх сил свою пайку у великій азійський імперії?

Український імперіялізм — крикнете? Так! Український імперіялізм — хоч як воно дивно і несамовито говорити про нього нині,

а друга наділена такою національною „суверенністю", в якій український „уряд" не має права самостійно вислати за границю однієї-єдиної книжки *) тай не може самостійно дати візи на в'їзд на Україну або виїзд з неї — про всякі инші суверенні права і не говорячи! „Aber es ist noch nicht aller Tage Abend".

В. Левицький.

*) Гляди: „В країні планетарних реформ". „Діло" з 23. червня ц. р.

„Pod jednym dachem",

В основу закону з 31. липня 1924 р., що заключає деякі постанови про організацію шкільництва, входить ідея „лучення і годження для згідного співжиття людности національно мішаних земель". Отже основним типом державної школи є „спільна школа, що виховує добрих громадян держави дітей народности польської і непольської у взаїмному пошануванні їх національних особливостей". (Арт. 2). Вслід за тим закон цей постановляє, що „істнуючі в одній окрузі окремі (народні) школи з державною мовою навчання і з українською мовою навчання будуть в міру можливости (а така можливість завсіди є!) получені в одну двоязичну школу" (Арт. 3). Те саме передбачує закон і для середніх шкіл отсею постановою: „Істнуючі нині, у цьому самому місті окремі середні загально-образуючі школи з мовою навчання виключно польською і виключно українською будуть в міру можливости (очевидно—такоїж самої, як при народніх школах!) получені в одну спільну двоязикову" (Арт. 6).

Польська шкільна влада попереводила вже злуку окремих українських народніх шкіл з польськими. В багатьох громадах були більші українські школи з 200 або й більше українськими дітьми. Тамже з причини законно за малого числа польських дітей не було державної польської школи. Одначе для кількох (бувало 5 до 10) дітей форналів чи офіціялістів польського двора засновувано польську приватну школу, звичайно Т. S. L. Про таку „школу" мало хто в громаді й знав та ніхто не звертав на неї уваги. Аж тут довідуються зі здивуванням, що в імя ідеї „лучення і годження для згідного співжиття" шкільна влада получила вже обі школи в одну звичайно чисто польську, а рідше т. зв. утраквістичну, настановляючи очевидно учителя польської приватної „школи" управителем, а українського управителя деградуючи на підрядного, або — що найчастіше траплялося—переносячи його в чисто польські области, або й зовсім звільняючи з посади. Всякі протести, рекурси, жалоби та інтервенції безуспішні, бож все то сталося по приписам закону, „в імя згідного співжиття" і „взаїмного пошанування національних особливостей"...

Були відомі спроби стягнути „pod jeden dach" і українські гімназії покищо у Львові, Перемишлі й Тернополі. Українські родичі, як шануючі себе повновартні громадяне, запротестували рішучо проти такої поведінки і фактичної ліквідації українського середнього шкільництва, одначе... тихенько записали свої діти до тих т. зв. „утраквістичних" кляс і навіть почалася вже наука. Та біда в тім, що польські родичі не бажали такої школи „pod jednym dachem" з українськими дітьми і без великого крику не післали до тих „утраквістичних" кляс ані одної своєї дитини. І на цьому на разі розбилася висока ідея пана Станіслава Ґрабського „лучення, а не ділення" і... українські діти вернули до своїх українських кляс.

Та ця „ідея" не дає і далі спати вшехполякам. І як з одного боку міністр Млодзяновський запевняє, що страшна кривда, заподіяна українському шкільництву, буде „зовсім певно" і „негайно" направлена й Українці одержать своє рідне шкільництво в повних розмірах, так з другого боку „Słowo Polskie" під такими симпатичними і вказуючими на згідне співжиття заголовками, як на прим. „Hajdamackie ideały" (ч. 168. з 21. червня 1926 р.) — домагається рішучо скасування українських гімназій „które w myśl ustawy należało złączyć z polskiemi, a czego nie zrobiono"!... Який напрям возьме верх: чи теоретична декляративна заява міністра, чи практичні домагання „Słow-a Polsk-ого" — покаже недалека будучність. Уявляємо собі, що цим разом українські родичі рішучіше і реальніше зареагувалиб на евентуальні нові посягання на права українських середніх шкіл, ніж минулого року.

Одначе — на разі — справа тут в чому иншому. Тут хочемо на часок застановитися над самою ідеєю Станіслава Грабського: „спільного співжиття", „лучення, а не ділення", а саме: чи таке виховання „pod jednym dachem" з оглядів педагогічних і національних корисне і вказане. Щоб не наражатися на закид односторонности, спіратимемося на саміж польські джерела.

З приводу задуманого в 1903 р. був. галицьким соймом проєкту утраквізації шкіл присвятило „Muzeum" орґан T. N. S. W. („Towarzystwa Nauczycieli Szkół Wyższych") вступну статтю, в якій рішучо висказалося проти такого експерименту.

Вправді, істнують утраквістичні учительські семинарії, одначе щодо них то „Muzeum" пише так:

„Не можемо входити в подробиці утраквістичного уладження учительських семинарій, бо з одного боку мусілиб ми запускатися в річи, що не надаються до прилюдної дискусії, а з другого боку не моглиб ми оминути політики, від якої сторонимо... Врештою така школа сталаби в нинішніх обставинах новою кістю незгоди".

А проф. д-р А. Курпєль, вернувши зі своєї інформаційної подорожі до утраквістичних шкіл за границею, мав на загальних зборах T. N. S. W. в Кракові в днях 22. і 23. травня ц. р. основний реферат „в справі утраквізму" і висказався як найрішучіше проти такого педагогічного безглуздя.

Проф. д-р Курпєль між ин. говорив:

Іван Герасимович.

*) Див.: Prof. dr. A. Kurpiel: „W sprawie utrakwizmu" — „Muzeum" 1904.

По широкому світі.

Франція вживає заходів, щоби одержати від американських банків велику позичку. Американський уряд не мішається в цю справу.

Італійський уряд на раді міністрів видав цілу низку розпорядків, які мають на меті змішнити продукцію держави. Між ними є заборона будувати люксусові доми, одчиняти нові каварні та дансінґи, видавати часописи більш як на 6 сторінках і дозвіл для працьодавців збільшити час праці на одну годину.

Німецький парлямент не приняв ще остаточного рішення, як розвязати справу відшкодування для князів. Парлямент покищо продовжив до кінця року важність закону, який відкладає всі процеси в цій справі аж до часу, коли парлямент прийме новий закон.

Розправа за атентат на життя Кемаля баші.

Перед трибуналом у Смирні почалася розправа проти чотирьох людей, обвинувачених за участь в атентаті на президента турецької республики. Прокураторія закидає обвинуваченим, що 1) змагали до повалення уряду при помочі злочину, хоч мали вони повну свободу, щоби свою ціль осягнути при помочі політичних засобів, 2) старалися викликати в краю заколот при помочі атентату на представника турецької революції й республики. Змовники мали 16. червня кинути в Смирні бомбу на авто Кемаля баші, а рівночасно инші змовники мали стріляти до президента з револьверів. Приготоване авто мало перевезти атентатчиків на побереже, а моторовим човном мали відплисти на остров Хіос. Прокураторія домагається смерти на провідника змови посла Шукрі бея і полковника Авіф Абістина й инших обвинувачених. Щодо решти обвинувачених прокураторія ставить внесення на їх увільнення.

НОВИНКИ.

— **Спогади Чикаленка частина III. (кінець).** Адміністрація „Діла" повідомляє отсим Вп. Передплатників, що видала вже 3 частину Спогадів Чикаленка, одначе серед теперішних скрутних часів, не можемо дати їх даром, як додаток, як попередні 2 частині. А проте, бажаючи піти на зустріч нашим П. Т. передплатникам, які мають вже 2 попередні частині, рішилися ми дати за половину книгарської ціни, себто за 1·50 зол., з порученою пересилкою, 2 зол. Передплатники, що не вплатили передплати, не мають права користати з цеї ціни. Для нових, що пришлють чверть-річну передплату, і старих, які нічого не винні всі три части 7 зол.

— **Обовязок священиків на Гуцульщині.** Останні війна лишила